

Ook in Friesland duiken ze vaker op: prefab mantelzorgchalets voor zelfstandige ouderen op het terrein van een kind of kennis. Een woonvorm die ook zorgt voor doorstroming op de woningmarkt. 'Je hebt dan wel een stuk grond nodig.'

Onderdak ouderen in prefab-chalet

RICHARD DE BOER

Vanaf de Hitzumerweg valt het huisje van Tjerk de Jong aan de rand van Achlum bijna niet op. Hij woont in een chalet pal naast de grote loods van het transport-bedrijf van schoonzoon Gosse Overal. Voor het huisje staat een rode 45 kilometerauto geparkeerd, terwijl De Jong binnen bezig is de woning in kerstsfeer te brengen.

Wonen in een chalet bevat de 85-jarige weduwnaar „poer- en poerbést”. Om te beginnen vanwege het uitzicht over de uitgestrekte weilanden en een poldermolen die twee keer in de week draait. „En dêr sjochst de heechste doarpstoer fan Fryslân”, zegt De Jong, wijzend in de richting van Tzum.

Het huisje heeft brede deuren en is helemaal rolstoeltoegankelijk gemaakt. Het telt twee slaapkamers en een grote badkamer met inloopdouche. Aircó's blazen de woning zachtjes warm en de keuken heeft een kook-

plaat op inductie. De Jong woont volledig gasloos en een contract met een energiebedrijf heeft hij niet. „Myn enerzjy krij ik fan de sinnepanielen op it dak fan myn skoansoan.”

De tachtiger woont sinds anderhalf jaar in een zogeheten mantelzorgchalet, een woonvorm voor ouderen die zo lang mogelijk nog zelfstandig willen wonen, maar wel intensieve zorg of ondersteuning nodig hebben. Voor deze groep ouderen is het mogelijk om vergunningvrij een zorgchalet te laten bouwen op het terrein van de mantelzorg – meestal iemand uit de familie of vriendenkring.

Zo worden ook in Friesland steeds meer van dit soort prefab woningen gebouwd en neergezet – vooral in dorpen en het buitengebied. „Je hebt uiteraard een stuk grond nodig”, zegt verkoopdirecteur Clemens Ganzeboom van bouwbedrijf Qomplex uit Dokkum. „Maar we hebben vorig jaar ook zo'n woning geplaats op een postzegelloccatie midden in stedelijk gebied.”

Qomplex krijgt meer vraag dan het bedrijf

Tjerk de Jong (85) woont naar grote tevredenheid in een mantelzorgchalet op het terrein van zijn schoonzoon in Achlum. FOTO NIELS DE VRIES

aankan. Ook voor het Veenendaalse D&G Chaletbouw, dat jaarlijks zo'n 90 à 100 mantelzorgchalets produceert, is het een groeiemarkt. „Maar de laatste twee maanden zijn particulieren door de economische onzekerheid wel terughoudend geworden”, tekent bedrijfsleider Karel Franken aan.

In de regel gaan gemeenten soepel om met aanvragen. „Je kunt vergunningvrij bouwen als je een doktersverklaring hebt en het ontwerp niet het straatbeeld bepaalt”, aldus Ganzeboom. Al is De Jong nu steeds niet hulpbehoevend („myn ienichste handicap is in min rjochtereach”), toch kreeg hij vrij eenvoudig toestemming van de gemeente Waadhoeke.

Het idee begon te dagen in het eerste coronajaar. De strenge regels waar verzorgingshuizen toen mee te maken kregen, waren een schrikbeeld voor De Jong. „Ast dêr kaamst te ferstjerren, dan mocht der net ien by dy wêze om de hân fêst te hâlden.” Een eerste plan voor een appartement in de bedrijfsloods van schoonzoon Gosse werd afgewezen, maar de gemeente droeg zelf een alternatief aan: een zorgchalet op het terrein. „Der sit wol ien betingst oan fêst. As ik der

Geen vergunningplicht en geen controle

Een mantelzorgwoning voor maximaal twee personen kan sinds het aangepaste Besluit omgevingsrecht (Bor) van 2014 vergunningvrij worden gebouwd. Zo'n woning moet dan wel voldoen aan het bouwbesluit, maar daar is in de praktijk bouwkundig nog wel eens wat op aan te merken.

„Er wordt ook niet op gecontroleerd”, merkt Carel Pabon van bouwbedrijf Venalia uit Drachten op. „Door het gebrek aan wet- en regelgeving is er een wildgroei ontstaan aan bouwers.” Het is nog niet duidelijk of mantelzorgwoningen onder de nieuwe Omgevingswet uitgezonderd blijven van de vergunningplicht. Het kabinet verwacht niet dat gemeenten de mogelijkheden dan gaan inperken, omdat mantelzorgers de zorg uit handen nemen waar gemeenten vanuit de Wmo verantwoordelijk voor zijn.

aanst net mear bin, moat de wenning ek wer fuorthelle wurde.”

Toch zit er nog aardig wat verschil in gemeentelijk beleid voor mantelzorgwoningen, zegt Fleur Kusters van de landelijke vereniging MantelzorgNL. „Sommige maken er een probleem van, ondanks dat het vergunningvrij is. Er zijn ook zo'n vijftig gemeenten die juist het beleid hebben dat je zelfs een mantelzorgwoning mag plaatsen als er nog geen sprake is van een mantelzorgsituatie.”

In Friesland staan behalve Waadhoeke ook Achtkarspelen, Súdwest-Fryslân en de beide Stellingwerfen ruimhartig tegenover zulke 'pre-mantelzorgwoningen'. Maar Opsterland moet nog even kauwen op deze nieuwe woonvorm, vertelt Lex Walraven (80). Met zijn vrouw Dineke is hij inmiddels al anderhalf jaar bezig om de gemeente zover te krijgen om pre-mantelzorgwoningen toe te staan.

Het echtpaar woont sinds 1977 aan de Nijweg, in het buitengebied tussen Gorredijk en Jubbega. „Wij willen hier niet weg en het terrein is met 5800 vierkante meter ook groot genoeg voor een mantelzorgwoning”, zegt Walraven. Hun jongste dochter wil met

haar man na hun pensionering over een paar jaar de stad uit, naar een woning met vrij uitzicht. „En wij hadden al vage plannen om wat kleiner te gaan wonen, dus daar vonden we elkaar. Maar voor een mantelzorgwoning is een Wmo-indicatie vereist en omdat wij nog volledig zelfredzaam zijn, zit dat er niet in.”

Een oproep in de streekkrant leverde hen zes medestanders op, met wie ze hun woonwens in een brief aan college en raad van Opsterland kenbaar maakten. „Het laatste nieuws is dat er nu een werkgroep binnen de gemeente bezig is met de juridische voorwaarden voor een goedkeuring.”

Het echtpaar verwacht zelf begin volgend jaar groen licht te krijgen voor hun plaatsingsaanvraag. Daarmee kunnen ze op hun eigen erf blijven wonen, met mantelzorg binnen handbereik. Tegelijkertijd zorgen ze voor doorstroming op de woningmarkt.

Voor tachtiger De Jong uit Achlum was dat ook een belangrijke reden om kleiner te gaan wonen. „Ik haw myn hús yn Winsum ferkeapje kinnen oan jonge minsken, in hûshâlding mei twa bern. Dat is foar it doarp ek folle better.”

